

Anlaşmak

– hotamisli · 16 Eylül 2020

Hatırımda kalan en ilginç konuşma, hac dönüşü Cidde havalimanında bizim hacılardan biri ile havaalanı görevlisi arasındaki diyalogdur. Yıllar önce, hac vazifemizi yapmış, memlekete dönüyorduk. Cidde havaalanından İstanbul'a uçacaktık ama uçuşa daha çok vardı. Bizim hacının Suudi Arabistan havaalanı görevlisi (askeriyle) muhabbeti dikkatimi çekmişti. Bildiğim, hacı Arapça bilmezdi. Acaba asker Türkçe mi biliyor/konuşuyor diye kulak kabarttım ama o da Arapça konuşuyordu.

Muhabbet o kadar koyulaştı ki, asker gidip bizim hacı efendiye çay bile getirdi. Çaylar yudumlanırken, tatlı tatlı konuştular. Arapça neler dendi bilemem ama aklımda kaldığı kadarıyla hacı efendi askerin: rütbesini, ne zaman emekli olacağını ve emekliliğinde neler yapacağını filan soruyordu. Gerçi, üç beş cümle kurmaktan aciz Arapça bilen başka bir hacı efendi biraz tercümanlık yapmaya çalışmıştı ama tercümana gerek kalmadığını görünce gitmişti. Bizim hacı ile Arap asker sadece konuştular ama rahatlıkla an-la-şa-ma-dıklarını iddia edebilirim. Anlaşmak için ille de konuşmak gerek ama her konuşma sonucu da anlaşılacağı anlamına gelmez, misalde görüldüğü gibi. Bizim hacı efendi ile Arap askeri isteğe rağmen (yeterince) anlaşamadılar.

Aslında, yukarıdaki misalden daha çarpık konuşmalara gündelik şahit olabiliyoruz. Aynı lisanı konuşup anlamayan nice insanlar var. Ortak bir lisanın konuşulmaması yanı sıra anlaşmaya başka engellerde bulunmaktadır. Yazımın devamında anlaşmayı engelleyen sebeplere dikkat çekmek istiyorum çünkü dünyanın her tarafında aynı lisanda saatlerce konuşulmasına rağmen insanlar anlaşamayabilmektedirler. Zaten insanlar anlaşabilselerdi, çoğu sorun kendiliğinden hallolurdu.

Yukarıda anlaşabilmek için mutlaka konuşulması gerektiğini savunmuştum. En az konuşma kadar dinlemekte önemlidir ve günümüzde anlaşmaya en büyük engel konuşurken muhatabı dinlememektir.

Muhatabın dinlenilmediğine en çok tartışma programlarında şahit olabilirsiniz, konuşmacıların bazıları sadece kendi anlatacaklarına odaklanırlar. Konuşma esnasında muhataba kolay kolay söz hakkı vermezler. Muhatap çetin bir mücadeleden sonra eğer konuşma hakkını yakalayabilmişse, karşıdaki sözünü kesmeye yeltenir. Dinlemeye tahammülü yoktur. Bazen muhatap dinlerken aslında vereceği cevabın hazırlığıyla meşguldür.

Konuştuğu kişiyi dinlemeyenlerle toplumun her yerinde karşılaşabiliriz, illa televizyon ekranlarında bu tipleri aramaya gerek yoktur. Çok konuşan, başkasına söz hakkı tanımayan, başkasının sözünü kesenler dinlemeden anlaşmaya kalkışan kişilerdir. Bu tür insanlar belki kendilerini çok iyi ifade ederler, dertlerini çok iyi anlatabilirler ama muhataplarını anlayabilmeleri mümkün değildir çünkü dinlemiyorlar ki! Bir ihtimal; dertleri sadece kendini anlatmak, karşıdakini anlamak değildir.

İnsanların neden daha çok kendini ifade etmeye meyilli oldukları elbette boşuna değildir. Birincisi, enanîyet, gurur, kibir gibi manevî hastalıklardır. Kendisini muhatabından yüksek gören kişiler elbette bencilce davranıp başkalarını dinlemeye tenezzül etmeyeceklerdir. Bir diğêr manevî sorun, aşâğılık kompleksidir. Cahilliğini, aşâğılık duygusunu çok ses çıkarmakla ört bas etme teşebbüsüdür.

Başkalarını dinlemeden konuşma çarpıklığının sebeplerinin başında eğitimin ve medya gelir. Hollanda'daki eğitimde gözlemlediğim veya tecrübem, bireyin kendisini daha iyi ifade etmeye çalışmalarıdır. Öğrencilere daha ilkokuldan itibaren sunum verme yeteneği kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bireyin kendini daha iyi ifade etmesinde hiç bir yanlış yoktur ama başkasını anlama kabiliyeti kesinlikle göz ardı edilmemelidir.

Medyanın etkisine gelince, az önce dikkat çekmiş olduğum tartışma programlarının yanı sıra çoğuş popülist programlarda kendisini dev aynasında gören zavallılar, kamera karşısında gerile gerile, kasıla kasıla boş boş saatlerce konuşmakla kendilerini çok güzel ifade etmeye çalışırlar. Sanki insanlar: bencilce veya ben merkezli lüzumsuzca konuşmaya özendirilir.

Başkalarını dinlemeden konuşma çarpıklığı ortadan kaldırılamaz ama sağlıklı bir eğitimle mutlaka azaltılabilir diye düşünüyorum. Bu sorunun kesinlikle ele alınması gerektiği kanaatindeyim. Bir birlerini dinleyip anlayan insanların çoğaldığı toplumda sorunlar kesinkes azalacaktır.
Abdullah konuksever